

SPOR TARAFTARI ÖZDEŞLEŞME ÖLÇEĞİNİN (STÖÖ) GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Nejla GÜNAY, Şefik TIRYAKI

Mersin Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

ÖZET

Bu çalışma Wann ve Branscombe (1993) tarafından geliştirilen "Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği (Sport Spectator Identification Scale)" 'nin geçerlik ve güvenirliğini gerçekleştirmek için tasarlanmıştır.

Çalışmaya yaşları 17-27 arasında değişen ve bir takımın taraftarı olan 297 ($\bar{X}_{yaş} = 20.39 \pm 1.83$) (202 erkek, 95 kız) üniversite öğrencisi katılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için temel bileşenler faktör analizi kullanılmış ve tek faktör ile açıklanan varyansın yüzdesi % 59 bulunmuştur. Cronbach alpha ile hesaplanan iç tutarlılık değeri .87'dir. Yaşları 17-27 arasında değişen 48 üniversite öğrencisinde ($\bar{X}_{yaş} = 21.75 \pm 2.05$) (29 erkek, 19 kız) 3 hafta arayla test edilen ölçeğin test-tekrar test güvenirliği .85 bulunmuştur.

Güvenirlik ve geçerlik bulguları, bu ölçeğin spor taraftarları için kullanılabileceğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor taraftarı, özdeşleşme, geçerlik, güvenirlik.

VALIDITY AND RELIABILITY OF SPORT SPECTATOR IDENTIFICATION SCALE (SSIS)

ABSTRACT

This study was designed to test the validity and reliability of "Sport Spectator Identification Scale" developed by Wann and Branscombe (1993).

297 ($\bar{X}_{age} = 20.39 \pm 1.83$) university students (202 male & 95 female) aged between 17 - 27 years who supporting a team participated in the study. Principle component factor analysis was used for testing the construct validation of the scale and percent of variance explained by the one-factor is 59 %. The internal consistency (Cronbach alpha) of the scale was .87. The test-retest reliability of the scale based on from 48 students ($\bar{X}_{age} = 21.75 \pm 2.05$) (29 male & 19 female) aged between 17 - 27 years who responded to the questionnaire with three week interval was .85.

Reliability and validity findings of the scale indicated that the scale can be used for sport spectators.

Key Words: *Sport spectator, identification, validity, reliability.*

GİRİŞ

Spor seyircisi ve spor taraftan terimleri genelde birbirlerinin yerlerine kullanılmalarına rağmen, Wann (1997) bu ikisi arasındaki ayrımın önemli olduğunu belirtmektedir ve ona göre "spor taraftarı (sport fan), bir spor, sporcu ya da takımla ilgilenen ve izleyen bireyleri, spor seyircisi (sport spectator) ise, o anda bir spor olayını izleyen ya da dinleyen bireyleri ifade eder". Taraftarla seyirci bu şekilde betimlenirken Wann'ın (1993) ölçeğinde "fan" yerine "spectator" kelimesini kullanması anlaşılır değildir. Herhangi bir karışıklığa neden olmamak için ölçeğin adı için taraftar kelimesi kullanılmıştır. Sloan boş zamanlarını sporu izlemek için ayıran bireylerin spor seyircisi olarak

düşünüleceğini ve spor seyircilerinin bir dizgi üzerinde, bir sportif olayı sadece gözlemlemekten, oldukça özdeşleşmiş taraftarlara doğru sınıflandırılabileceğini belirtir (Trail ve James, 2001). Bu ifadeden gözlemlemenin seyirciliği çağrıştırdığı görülmektedir. Bir sportif olayı gözlemlemek, oyunun kısa sürede unutulmasını beraberinde getirirken, oldukça bağlı olan taraftarlar ya da taraftarlık, sportif olaya, sporcuya ve takıma olan ilginin uzun süreli olmasını, günün oldukça önemli bir süresini kendilerini takıma adamayı ve taraftarlığı yaşamlarının bir parçası gibi görmeyi ifade eder.

Spor seyircisi ve taraftarlarıyla ilgili yapılan çalışmalar, onların demografik özelliklerini (Slepicka, 1995), saldırgan-

lıklarını (Wann, 1993; 1997), ilgilerini (Bahk, 2000; Shank ve Beasley, 1998), takımla özdeşleşmelerini (Wann ve Branscombe, 1993), yüklemelerini (Wann ve Dolan, 1994a), rakip takım ve taraftarları değerlendirmelerini (Wann ve Dolan, 1994a), takımla ilgili bilgilerini ve sübjektif inançlarını (Wann ve Branscombe, 1995), kaygılarını (Wann, Schrader ve Adams., 1998), benlik sunumlarını (Wann, Royalty ve Roberts, 2000), taraftar olma nedenlerini ve motivasyonlarını (Dietz-Uhler, Harrick, End ve Jacquemotte, 2000; Trail ve James, 2001; Wann, 1995; Wann ve Ensor, 1999), oyun sonuçlarına tepkilerini (Dietz-Uhler ve Murrell, 1999; Zilmann ve Paulus, 1993) araştırmıştır.

Takımla özdeşleşme, daha sonraları seyirci ve taraftarlar ile ilgili yapılan çalışmalarda en fazla üzerinde durulan konulardan birisi olmuştur. Takımla özdeşleşme, bir taraftarın psikolojik olarak bir takımla ilgilenme kapsamı ya da takımla olan psikolojik bağlantısıdır ve takımla özdeşleşme aynı zamanda, sportif etkinliklerde bulunan sporcularla özdeşleşmeyi de tanımlamaktadır (Wann ve Wiggins, 1999). Takımla özdeşleşme spor taraftarlarının benlik sunumlarında önemli bir rol oynamaktadır. Wann'a (1997) göre "bir takımla oldukça özdeşleşen taraftarlar tuttıkları takımı kendilerinin uzantısı gibi görürler ve ben bu takımın taraftarıyım düşünce ve ifadesi onların benlik kavramlarının merkezini oluşturur ve kendilerini rakip taraftarlar-

dan daha iyi insanlar olarak hissederler".

Tajfel ve Turner'in sosyal kimlik kuramına göre, insanlar benlik saygılarını arttırmak ve pozitif bir kimliği sürdürmek için güdülenmişlerdir (Hanrahan ve Gallois, 1993). Takımla oldukça özdeşleşen taraftarlar için takımın rolü, sosyal kimlikleri için merkezde yer alır ve bu da takımın başarıları sayesinde gerçekleşir ve takımın performansları, onların kendilik değerleriyle ilgiliyken, düşük özdeşleşen taraftarlar için takımı izlemenin rolü daha çevresel bir öge olmaktadır ve bundan dolayı da takımın performansı, bu taraftarların benlik imgeleri için daha az önemlidir (Wann ve Schrader, 2000). Oldukça özdeşleşmiş taraftarların, yarışmalarda daha fazla tepkisel davranma nedenleri de yine bu sosyal kimliği korumak içindir ve dolayısıyla en uç tepkiler bu taraftarlardan beklenmektedir. Düşük özdeşleşen taraftarlar, yarışma sonuçlarına daha az tepki verirler çünkü, takımın rolü onların sosyal kimlikleriyle az ilgilidir ve hatta bu önemsenmeye değmemektedir.

Bir spor takımı ya da bir sporcuyla oldukça özdeşleşen taraftarlar, orta ve düşük derecede özdeşleşmiş taraftarlardan (düşük düzeyde özdeşleşen taraftarlar, seyirci olarak ifade edilebilir) davranışsal, bilişsel ve duyuşsal yönleriyle farklılaşmaktadırlar. Çeşitli araştırma bulgularına göre oldukça özdeşleşmiş taraftarların, orta ve düşük özdeşleşen taraftarlardan farklılıkları aşağıdaki gibi belirtilebilir:

1. Oldukça özdeşleşen taraftarlar, takımın başarılarını çoğunlukla içsel faktörlere yüklemişlerdir (Wann ve Branscombe, 1993). Oldukça özdeşleşen taraftarların içsel yüklemeleri daha çok kendi takım oyuncularına ve taraftarlarına yönelirken, dışsal yüklemeleri daha çok rakip takım oyuncularına, hakeme ve kadere yöneliktir (Wann ve Dolan, 1994a).
 2. Oldukça özdeşleşmiş taraftarlar, rakip görülen taraftarlara göre kendi takımlarının taraftarlarına yönelik daha olumlu tutum içindedirler ve düşük özdeşleşmiş taraftarlara göre, grup içinden çok grup dışındakileri negatif biçimde görmeleri daha olasıdır (Wann ve Dolan, 1994b).
 3. Oldukça özdeşleşmiş taraftarlar, düşük özdeşleşen taraftarlara göre takımlarının geçmişteki, şu andaki ve gelecekteki performanslarını daha iyi olarak değerlendirirler (Wann ve Dolan, 1994c).
 4. Oldukça özdeşleşmiş taraftarlar, düşük özdeşleşen taraftarlara göre takımları hakkında (takımın oyuncularını, takımın tarihi ve genel olarak o spora ilişkin) daha fazla objektif bilgiye sahiptirler ve takımlarına ilişkin sübjektif inançlar taşımaktadırlar (Wann ve Branscombe, 1995).
 5. Oldukça özdeşleşmiş taraftarların bilişsel ve somatik kaygı düzeyleri, düşük özdeşleşen taraftarlardan daha fazladır (Wann ve ark., 1998).
 6. Oldukça özdeşleşmiş taraftarlar, takımları için daha fazla harcamalarda bulunurlar (Wann ve Branscombe, 1993).
 7. Oldukça özdeşleşmiş taraftarlar, takımlarının diğer seyircilerini daha özel görürler ve arkadaşlarının bu takımın taraftarı olmaları yönündeki istekleri daha fazladır (Wann ve Branscombe, 1993).
- Spor seyircisi ve taraftarları ile ilgili çalışmaların özellikle ülkemizde çok az olduğu ve bu çalışmalarda deneklerin belirlenmesinde bir belirsizlik olduğu dikkati çekmektedir. Bir takımı tutan her birey taraftar olarak nitelendirilemiyorsa, seyirci ile taraftarın birbirinden nasıl farklılaştıklarının bilinmesi ve bu bağlamda seyirci ve taraftar davranışlarının anlaşılması için öncelikle ikisi arasında bir ayırım yapılması gerekmektedir. Ölçek aynı zamanda takımla özdeşleşme düzeyini belirlediğinden, taraftarlarla ilgili karşılaştırmalarda bulunmayı da kolaylaştıracaktır. Ölçekteki ifadelerin açık ve anlaşılır olması ve uygulanmasındaki kolaylık bu ölçeğin seçilmesinde temel etkidir. Aynı zamanda literatürde bu alanda çalışılan tek ölçektir ve spor taraftarları ile ilgili pek çok çalışmada, seyirciyi taraftardan ve taraftarları da kendi içinde düşük ve yüksek özdeşleşen ta-

raftarlar (Wann ve Dolan, 1994c; Wann ve Schrader, 2000) ya da düşük, orta ve yüksek özdeşleşen taraftarlar (Wann ve Branscombe, 1995) olarak ayırmaya olanak sağlayarak araştırmalarda kolaylık sağlamıştır. Özetle seyirci ile taraftarı ayırt etmede kullanılabilir bir ölçek ki bu ölçek çalışmamızda “Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği” ‘dir ve bu ölçeğin spor taraftarları için geçerlik ve güvenilirliğini belirlemek çalışmanın amacını oluşturmuştur.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırmanın örneklemini, Mersin Üniversitesinin değişik fakülte ve yüksekokullarında eğitim-öğretim gören, yaşları 17-27 arasında değişen 202 erkek ($\bar{x}_{yaş} = 20.46 \pm 1.82$) ve 95 bayan ($\bar{x}_{yaş} = 20.25 \pm 1.87$) olmak üzere toplam 297 ($\bar{x}_{yaş} = 20.39 \pm 1.83$) öğrenci oluşturmuştur. Bayanların ölçeği doldurma konusunda, erkekler kadar istekli olmamalarından dolayı örnekleme yer alan bayan sayısı daha az olmuştur. Katılanların seçiminde merkez kampüs esas alınmış, araştırmanın değişkenine bağlı olarak araştırmacılar tarafından, bir takımın taraftarı olmanın az bir olasılık olarak düşünüldüğü bazı fakülte ve yüksekokullar (Güzel Sanatlar Fakültesi, Devlet Konservatuarı gibi) evrenin dışında tutulmuştur. Diğer fakülte ve yüksekokulların öğrenci sayıları göz önüne alınarak random olmayan gelişigüzel örnekleme yöntemiyle katılanların seçimi

gerçekleştirilmiştir. Basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle araştırmanın test-tekrar test güvenilirliği çalışmasına katılan denekler, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda yaşları 17-27 arasında değişen 29 erkek ($\bar{x}_{yaş} = 22.03 \pm 1.86$) ve 19 kız ($\bar{x}_{yaş} = 21.32 \pm 2.29$) olmak üzere toplam 48 ($\bar{x}_{yaş} = 21.75 \pm 2.05$) öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Wann ve Branscombe (1993) tarafından 75 erkek, 113 bayan olmak üzere 188 üniversite öğrencisinin katılımıyla geliştirilen “Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği” (Sport Spectator Identification Scale, SSIS) uç noktaların 1 ve 8 olduğu likert ölçeği formatında puanlanan 7 maddeden oluşmaktadır. 1, hiç önemli değil, hiç, hiç hoşlanmam; 8 ise çok önemli, bütünüyle, çok hoşlanırım gibi iki zıt ucu göstermekte ve yüksek puanlar özdeşleşmenin fazla olduğuna işaret etmektedir. Orijinal ölçeğin iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha) .91 ve ortalama madde-toplam korelasyonu .59’dur. Temel bileşenler faktör analizine göre bir faktör altında toplanan 7 madde toplam varyansın % 66.3’ünü açıklamaktadır ve maddelerin faktör yükleri .58 ile .91 arasında değişmektedir.

Ölçeğin Türkçe’ye Çevrilmesi

Ölçeğin Türkçe’ye çevrilmesi sürecinde yeni bir ifade geliştirilmemiş, ölçeğin orijinal biçimine bağlı kalmıştır. Öl-

çek önce İngilizce'den Türkçe'ye İngiliz dil bilim alanında çalışan üç uzman tarafından ayrı ayrı çevrilmiştir. Daha sonra bu uzmanlar sorunlu maddeler için bir araya gelerek tartışmışlar ve ortak görüş oluştuktan sonra ölçeğin Türkçe taslağı elde edilmiştir. Bu taslak yine üç uzman tarafından ayrı ayrı Türkçe'den İngilizce'ye çevrilmiş ve sonra ölçeğin ilk çeviri aşamasındaki yol izlenmiştir. Bununla birlikte orijinal ölçekte, katılanların taraftarlığı çalışmanın yapıldığı üniversitenin basketbol takımına olan taraftarlığı olarak ele alınıp değerlendirilirken, bu çalışma "X üniversitesi basketbol takımı" yerine "tuttuğunuz takım" olarak değiştirilmiştir. Ölçekteki özne değişimi bazı ölçek geliştirme çalışmalarında da görüldüğü gibi yine, bu ölçeğin kullanıldığı başka çalışmalarda ve ölçeği geliştiren tarafından (Dietz-Uhler ve ark. 2000; Wann ve Dolan, 1994b; Wann, 1995; Wann ve Schrader, 2000) da bizim kullandığımız şekilde değiştirilerek kullanılmış olması, bu değişikliği yapmamızda bir sakınca görmememize neden olmuştur. Ölçeğin bu şekliyle orijinal formuna benzerliği konusunda genel bir görüş oluştuktan sonra, ölçeğin anlaşılabilirliği Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenimini sürdüren 30 öğrencide test edilmiştir. Ölçeğin anlaşılabilirliği konusunda bir sorunla karşılaşılmadığının anlaşılmasından sonra uygulama aşamasına geçilmiştir.

Ölçeğin Uygulanması

Ölçek, üniversite öğrencilerine okul yöneticilerinden izin alınarak ders öncesi doldurulmuştur. Sınıflar yaklaşık olarak 20-35 öğrenci arasında değişmektedir. Kısa bir giriş cümlesinden sonra kendilerinden 1 sayfadan oluşan ölçeği doldurmaları istenmiştir. Ölçeğin doldurulması yaklaşık 5 dakika sürmüştür. 300 katılımcıdan yalnızca üçünün, envanter maddelerinin tümüne yanıt vermedikleri görüldüğünden, bu katılımcıların formları değerlendirmeye alınmamıştır.

Verilerin Analizi

STÖÖ'nin geçerlik ve güvenilirliğini test etmek için elde edilen veriler, SPSS paket programında (versiyon 7.5) temel bileşenler faktör analizi, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alpha), madde-toplam korelasyonları kullanılarak analiz edilmiş, ölçekten elde edilen puanlara göre cinsiyetler arasında farkın bulunup bulunmadığı ise t testi ile belirlenmiştir. Ayrıca bir ölçüm aracının uygulamadan uygulamaya tutarlı sonuçlar verebilme gücünün bir ölçüsü olan test-tekrar test güvenilirliğine bakılmıştır. Bu analizlere ek olarak öncelikle ölçekteki maddelerin aritmetik ortalama ve standart sapmalarına ilişkin betimleyici istatistiklere yer verilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1'de ölçeğin genel durumuna

ilişkin betimleyici bilgiler her bir madde için gösterilmiştir. Tablo 1’de katılanların ortalama puanlarının 3.77 ± 2.34 ile 6.49 ± 1.84 arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 1. STÖÖ’deki maddelerin aritmetik ortalama ve standart sapmaları

n = 297	\bar{x}	Ss
Madde 1	6.49	1.84
Madde 2	5.91	1.81
Madde 3	5.62	1.97
Madde 4	5.78	2.03
Madde 5	6.25	1.96
Madde 6	4.82	2.76
Madde 7	3.77	2.34

deflediği şeyi ölçüp ölçmediğini veya her bir maddenin ölçme gücünü, bir başka deyişle ayırt edicilik indeksini, belirlemek amacıyla her bir madde ile bu madde dışında aynı boyutta yer alan diğer maddelerin birbirleriyle ve her bir madde ile, bu madde dışında aynı boyutta yer alan diğer maddelerin toplamı ile elde edilen alt boyut toplam puanı (ki araştırmamızda bir alt boyut olduğu için madde-toplam korelasyonu) arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Ölçeğin ortalama madde-toplam korelasyon katsayısı .76’dır ki bu değer, ölçeğin orijinal formundan da hayli yüksek ve istendik düzeydedir.

Madde Analizi

STÖÖ’deki maddelerin ölçmeyi he-

Güvenirlilik

Güvenirlilik, bir ölçüm aracının hedef-

Tablo 2. STÖÖ’de yer alan maddelerin madde-madde ve madde- toplam korelasyon katsayıları

Madde	1	2	3	4	5	6	7
1							
2	.57**						
3	.53**	.70**					
4	.43**	.60**	.55**				
5	.61**	.70**	.60**	.63**			
6	.34**	.40**	.41**	.29**	.39**		
7	.46**	.54**	.55**	.45**	.52**	.47**	
Toplam	.72**	.83**	.80**	.73**	.82**	.66**	.76**

** p < 0.01

Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği

lediği bir özelliği ne kadar doğru ölçtüğü olarak tanımlanır. Başka bir deyişle bir ölçekte yer alan her bir maddenin aynı psikolojik yapıyı ölçüp ölçmediğini ifade etmektedir. Likert tipi bir ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla ilk olarak ölçeğin iç tutarlığını sınamada en iyi yol olan Cronbach Alpha değeri hesaplanmıştır. STÖÖ'nin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları cinsiyet farkına bakılmaksızın, cinsiyet göz önünde bulundurulmuş ve her iki koşulda da her bir maddenin silinmesi durumunda alfa değerleri Tablo 3'de gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan toplam 297 katılımcıya göre hesaplanan Cronbach alfa değeri .87'dir. Katılımcılar bayan ve erkek olarak ayrı ayrı ele alındığında; yalnızca bayan katılımcıların bulunması durumunda iç tutarlık katsayısı .85, yalnızca erkek katılımcıların bulunması durumunda da iç tutarlık katsayısı .86 olarak bulunmuştur. Genel olarak ve bayan ve

erkekler için de her bir maddenin silinmesi durumunda ise Cronbach Alpha değerleri Tablo 3'de gösterilmiştir.

Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği 48 denekte 3 hafta arayla test edilmiştir. Bir ölçme aracının zaman içerisindeki kararlılık gücünün bir göstergesi olan test-tekrar test güvenilirliğine bakıldığında ki bu, iki uygulama arasındaki korelasyonla bulunmaktadır ve test-tekrar test katsayısı ya da "kararlılık katsayısı" olarak ta bilinmektedir (Baumgartner ve Jackson, 1991). İlk uygulama ($\bar{x} = 4.85 \pm 1.50$) ve ikinci uygulama ($\bar{x} = 4.61 \pm 1.51$) arasındaki korelasyon sonucunda, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .85 bulunmuştur. Bu değer asıl ölçekteki değerle karşılaştırıldığında ($r = .60$) yüksek olarak bulunmuştur ve ölçeğin uygulamadan uygulamaya testin zaman içindeki kararlılık gücünün yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Bayan, erkek ve genel katılımcılara göre her bir maddenin silinmesi durumunda ölçeğin Cronbach Alpha değeri

Madde silindiğinde alpha	Bayanlar	Erkekler	Genel
Madde 1	.85	.84	.85
Madde 2	.82	.83	.84
Madde 3	.82	.83	.84
Madde 4	.83	.85	.85
Madde 5	.82	.83	.84
Madde 6	.87	.88	.88
Madde 7	.83	.84	.85

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için faktör yükü .40 olarak kabul edilerek yürütülen temel bileşenler faktör analizi sonucunda bir bileşenin çıktığı ve 7 maddenin de bu bileşenin altında yer aldığı görülmüştür. Tablo 4’de maddelerin faktör yükleri ile orijinal ölçeğin faktör yükleri verilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi STÖÖ’de yer alan maddelerin faktör örüntüleri, orijinal ölçeğin faktör örüntüleriyle benzerlik göstermektedir.

Temel bileşenler faktör analizi sonunda tek bir faktörün toplam varyansın % 58.66’sını açıkladığı bulunmuştur. Buna ilişkin sonuç, Tablo 4’de gösterilmiştir. Orijinal ölçek ise toplam varyansın % 66.3’ünü açıklamıştır.

Spor taraftarı olmada cinsiyetler arasında bir fark olup olmadığını test etmek için yapılan t testi sonucu spor taraftarlığında bayanlarla erkekler arasında fark olduğunu göstermiştir. Buna ilişkin sonuç Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 4. STÖÖ ve orijinal ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin karşılaştırılması ve temel bileşenler faktör analizine göre toplam varyansın açıklanması

	STÖÖ’de yer alan maddelerin faktör yükleri FAKTÖR 1	Orijinal ölçeğin faktör yükleri FAKTÖR 1
Madde 1	.74	.88
Madde 2	.86	.90
Madde 3	.82	.91
Madde 4	.75	.75
Madde 5	.85	.90
Madde 6	.59	.58
Madde 7	.74	.71
Özdeğer	4.11	
Açıkladığı varyans	58.66	
Toplam varyans	58.66	

Tablo 5. Bayan ve erkek taraftarların taraftarlık ortalama puanlarının karşılaştırılması

	n	\bar{x}	SS	t
Bayan	95	34.29	10.75	- 4.77**
Erkek	202	40.66	10.72	

** p < 0.01

Tablo 5’de görüldüğü gibi erkek taraftarların, taraftarlık ortalama puanları bayanlardan istatistiksel olarak daha yüksektir.

Tüm ölçme araçlarının güvenilirlik ve geçerlik çalışması süreklilik arz eder. Bu nedenle “Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği (STÖÖ)”nin zaman içerisinde diğer çalışmalarda da geçerliğinin test edilmesi gereklidir.

TARTIŞMA

Spor seyircisi ile taraftarını birbirinden ayırmada kullanılabilecek “Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği (STÖÖ)”nin geçerlik ve güvenilirlik analizleri ölçeğin iç tutarlılığının yüksek ve tek boyutlu bir ölçümü desteklediğini göstermiştir. Ölçeğin cronbach alpha değeri .87’dir ve bu değer yüksek olduğu düşünüldüğünde ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğunu söylemek olasıdır. Tablo 2’de görüldüğü gibi STÖÖ’nde yer alan maddelerin kendi aralarında ve gerekse toplamla olan korelasyonları yüksek ve .01 düzeyinde

anlamlıdır. Bu da ölçekte yer alan maddelerin taraftarlık düzeyini belirlemede ayırt edici olduğunu göstermektedir. Ölçeği oluşturan 7 madde (Bkz. Ek1) aynı yapıdadır ve bir takımın taraftarı olup olunmadığını belirleyebilmektedir. 3 hafta arayla tekrarlanan ölçek puanları ölçeğin tutarlı olduğunu göstermiştir. Bu yönleriyle ölçek spor taraftarlığını ölçmede kullanılabilecek güvenilir bir ölçektir. Ölçeğin Alman spor seyircileri için güvenilirlik ve geçerlik çalışması da bu ölçeğin tek boyutlu ve iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermiştir (Wann, 1997).

“Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği (STÖÖ)”nin orjinal çalışmasında bayanlar ve erkekler arasında farklılık olmadığı belirtilirken (Wann ve Branscombe, 1993), çalışmamızın sonuçları özdeşleşme puanlarına göre cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu göstermiştir (Tablo 5). Bu sonuçta göre erkekler ($\bar{x} = 40.66 \pm 10.72$), bayanlara ($\bar{x} = 34.29 \pm 10.75$) göre daha taraftar olarak gözükmektedirler. Bazı araştırma sonuçları da, erkeklerin bayanlara göre özdeşleşme puanlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Dietz-Uhler ve ark., 2000). Benzer olarak erkeklerin bayan seyircilere göre spor seyirciliğinde daha yüksek ilgiye sahip olduklarını belirten araştırma sonuçları da vardır. Bu durum sporun bir erkek ortamı olarak algılanmasından dolayıdır. Erkekler için bir spor taraftarı ol-

ma, onların kimliğinin önemli bir bölümüdür ve bu nedenle erkekler bayanlara göre takımla daha fazla özdeşleşmiş görünmektedirler (Bahk, 2000). Shank ve Beasley'in (1998) spor taraftarları arasında yüksek ilgiye sahip olanların genç, bekar ve erkek olduklarına ilişkin sonuçları da çalışmamızda bu tür bir bulgunun bulunma nedenini destekliyor gözükmektedir. Dietz-Uhler ve ark.'ları (2000) bayan ve erkek taraftarlar arasında, kendilerini spor taraftarı olarak görmeleri açısından anlamlı bir farklılık olmadığını, sportif olayları tartışma, televizyonda sporu izlemede erkek taraftarların bayan taraftarlardan daha fazla zaman harcadıklarını ve spor hakkında daha fazla bilgi sahibi olduklarını belirtmektedirler.

Sonuç olarak, "Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği (STÖÖ)" spor taraftarları için kullanılabilir bir ölçektir. Ölçek, spor seyircisi ile spor taraftarını birbirinden ayırmaya uygun olduğundan, ölçeğin taraftarlarla ilgili yapılacak araştırmalara büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Nejla Günay, Mersin Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Çiftlik Köyü Kampüsü
33342 Çiftlik Köyü / MERSİN

KAYNAKLAR

- Bahk, C. M. (2000). Sex differences in sport spectator involvement. **Perceptual and Motor Skills**. 91 (1), 79-83.
- Baumgartner, T. A. & Jakson, A. S. (1991). **Measurement for Evaluation in Physical Education and Exercise Science**. Dubuque, IA: Wm.C.Brown.
- Dietz-Uhler, B., Harrick, E. A., End, C. & Jacquemotte, L. (2000). Sex difference in sport fan behavior and reasons for being a sport fan. **Journal of Sport Behavior**. 23 (3), 219-231.
- Dietz-Uhler, B. & Murrell, A. (1999). Examining fan reactions to game outcomes: A longitudinal study of social identity. **Journal of Sport Behavior**. 22 (1), 15-27.
- Hanrahan, S. & Gallois, C. (1993). Social Interactions. In R. N. Singer, M. Murphy, L. & K. Tennant (Eds.). **Handbook of Research on Sport Psychology**. (pp. 623-627). New York: MacMillan.
- Shank, M. D. & Beasley, F. M. (1998). Fan or fanatic: Refining a measure of sports involvement. **Journal of Sport Behavior**. 21 (4), 435-44.
- Slepicka, P. (1995). Psychology of the sport spectator. In S. J. H. Biddle (Ed.). **European Perspectives on Exercise and Sport**. (pp. 270-289). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Trail, G. T. & James, J. D. (2001). The motivation scale for sport consumption: Assessment of the scale's psychometric properties. **Journal of Sport Behavior**. 24 (1): 108-127.

- Wann, D. L. (1993). Aggression among highly identified spectators as a function of their need to maintain positive social identity. **Journal of Sport and Social Issues**. 17 (2), 134-143.
- Wann, D. L. (1995). Preliminary validation of the sport fan motivation scale. **Journal of Sport and Social Issues**. 19 (4), 377-396.
- Wann, D. L. (1997). **Sport Psychology**. New Jersey: Prentice - Hall. pp. 325-67.
- Wann, D. L. & Branscombe, N. R. (1993). Sports fans: Measuring degree of identification with their team. **International Journal of Sport Psychology**. 24 (1), 17.
- Wann, D. L. & Branscombe, N. R. (1995). Influence of identification with a sports team on objective knowledge and subjective beliefs. **International Journal of Sport Psychology**. 26, 551-567.
- Wann, D. L. & Dolan, T. J. (1994a). Attributions of highly identified sports spectators. **The Journal of Social Psychology**. 134 (6), 783.
- Wann, D. L. & Dolan, T. J. (1994b). Spectators' evaluations of rival and fellow fans. **The Psychological Record**. 44 (3), 351.
- Wann, D. L. & Dolan, T. J. (1994c). Influence of spectators' identification on evaluation of the past, present, and future performance of a sports team. **Perceptual and Motor Skills**. 78 (2), 547-552.
- Wann, D. L. & Ensor, C.L. (1999). Further validation of the economic subscale of the Sport Fan Motivation Scale. **Perceptual and Motor Skills**. 88 (2), 659-60.
- Wann, D. L., Royelty, J. & Roberts, A. (2000). The self-presentation of sport fans: Investigating the importance of team identification and self-esteem. **Journal of Sport Behavior**. 23 (2), 198-206.
- Wann, D. L., Schrader, M. P. & Adamson, D. R. (1998). The cognitive and somatic anxiety of sport spectators. **Journal of Sport Behavior**. 21 (3), 322-337.
- Wann, D. L. & Schrader, M. P. (2000). Controllability and stability in the self-serving attributions of sport spectators. **The Journal of Social Psychology**. 140 (2), 160-168.
- Wann, D. L. & Wiggins, M. S. (1999). Preliminary investigation of the confidence of sport spectators: importance of time, difficulty of the game, and team identification. **Perceptual and Motor Skills**. 89 (1), 305-10.
- Zilmann, D. & Paulus, P. B. (1993). Spectators: Reactions to sports events and effects on athletic performance. In R. N. Singer, M. Murphey, L. & K. Tennant (Eds.). **Handbook of Research on Sport Psychology**. (pp. 600-616). New York: MacMillan.

EK 1.

SPOR TARAFTARI ÖZDEŞLEŞME ÖLÇEĞİ

1. Tuttuğunuz takımın kazanması sizin için ne kadar önemlidir ?

Önemli değil Çok önemli

1 2 3 4 5 6 7 8

2. Kendinizi tuttuğunuz takımın ne kadar güçlü bir taraftarı olarak görürsünüz ?

Taraftarı değil İyi taraftarı

1 2 3 4 5 6 7 8

3. Arkadaşlarınız sizi tuttuğunuz takımın ne kadar güçlü bir taraftarı olarak görürler ?

Taraftarı değil İyi taraftarı

1 2 3 4 5 6 7 8

4. Sezon boyunca, tuttuğunuz takımı maça giderek ya da televizyondan, radyodan, televizyon haberlerinden ya da gazeteden herhangi biri aracılığıyla ne kadar yakından izlersiniz ?

Hiç Hemen hemen her gün

1 2 3 4 5 6 7 8

5. Tuttuğunuz takımın taraftarı olmak sizin için ne kadar önemlidir ?

Önemli değil Çok önemli

1 2 3 4 5 6 7 8

6. Tuttuğunuz takımın en büyük rakiplerinden ne kadar nefret edersiniz ?

Nefret etmem Çok nefret ederim

1 2 3 4 5 6 7 8

7. Tuttuğunuz takımın adını ya da armasını işyerinizde, yaşadığınız yerde ya da kıyafetlerinizde ne sıklıkta gösterirsiniz ?

Hiç Her zaman

1 2 3 4 5 6 7 8